

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6. I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Polt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja Aleksandra I.

Is. »Sokolskega glasnika«

Kakor guslarjeva pesem o slavnih junakih, kakor mogočen ep znamenitega pesnika zveni opis dogodkov iz življenja našega ljubljenskega narodnega kralja.

Težko usodo je pisala zgodovina našemu narodu. Neenaka je bila borba za osvoboditev izpod tujega jarma in bridka borba za zedinjenje v enotno državo. Toda v tej neenaki borbi je zmagal naš narod mnogo večje in številnejše sovražnike, ofresel se je večstoletnih okovov suženjstva in se dvignil združen v mogočni državi, saj sta ga vodila dva borca in heroja, kralj Peter I. Veliki Osvoboditelj in današnji slavjenec naš kralj Aleksander I. V njiju je gledal narod sintezo vseh svojih stremeljenj. Delo, ki ga je započel oče, je dovršil sin. In radi tega prištevamo narod danes slavljence največjim kraljem, kar jih je kedaj sedelo na prestolu Južnih Slovanov. Njegova dela so mu ustvarila časti, ki mu jih narod izkazuje.

Vidimo ga že kot prestolonaslednika na čelu hrabrih čet pri Kumanovem, ko vodi svojo vojsko, da izvrši oporoko Majke Jugovicev in reši svoj narod izpod petstoletne sužnosti.

Kot junak, ki ne pozna strahu, prevzame vsiljeno borbo l. 1914. — Stojnično prenaša vse trpljenje umika čez Albanijo, sam ne kloni duhom, marveč bodri izmučene vojake in jim daje novega poguma in upanja na zmago pravice.

In na Solunu je v odločilnem trenutku zopet on tisti, ki s svojim premošljenim delom in odločno besedo premaga vse predsodke in privede združeno jugoslovansko armado v domovino, kamor se vrača skupno z blagopokojnim kraljem Petrom kot rešitelj in osvoboditelj.

Trpljenje povzročeno po vojni vihrji je prenehalo, a zedinjeni narod ni znal izrabiti svobode. Namesto resnega dela za obnovo in kulturni dvig naroda, so se pričele hude strankarske borbe. Nesloga je grozila uničiti uresničeni stoletni sen vseh Jugoslovancev.

V tem trenutku se je pokazal naš kralj kot moder in razsoden vladar. Z njegovim sodelovanjem in pod njegovim vodstvom so junaki ustvarjali našo državo — in sedaj naj bi jo razdrla nesloga? — Ne!

Prišel je 6. januar in nato 3. oktober, dva svetla datuma, ki jasno pričata, kako

tesno je povezano državno edinstvo z osebo Nj. Vel. kralja. Njegova modrost in odločnost sta bili in bosta tudi v bodoče vedno le v korist naroda in domovine.

In danes, ko so uprte oči vse Evrope v našo državo, presodimo z lahkoto tudi mi, kako velik je njegov uspeh, ki ga je rodilo resno delo in neizmerno prizadevanje ustvariti najtrdnjše temelje svetovnega miru. Dva vladarja Južnih Slovanov se pozdravljata — dva bratska naroda si segata v roko. K temu uspehu čestita kralju ves narod in zre s ponosom v bodočnost, ki mu jo ustvarja njegov kralj.

Veliko pozornost posveča jubilent prosveti. Misel, da je mogoče kulturno dvigniti naš narod, le s sistematičnim ustanavljanjem prosvetnih ustanov, mu je vodnica, ko ga vidimo nešteto krat pri odprtih novih šol. Mnoge so bile otvorene edino le z njegovo pomočjo, ker zelo mu je pri srcu narod, ki mu je šola potrebna, ker mu vzgaja dušo, kar vzgaja dušo Jugoslovani.

Nam vsem so še dobro znane besede, ki jih je letos, meseca maja izgovoril Nj. Vel. kralj ob otvoritvi nove šole v Gorjem Milanovcu: »Med sredstvi, ki so potrebna za narodno edinstvo in splošni kulturni dvig, je šola na prvem mestu«. Iz teh besed razvidimo povsem jasno, kako zelo je našemu kralju šola pri srcu.

Mi učitelji, ki smo vzgojitelji naroda vemo najbolj ceniti to priznanje šoli, vemo pa tudi ceniti besede, naslovljene našemu združenju. Sledeč svetlim vzorom, izjavljamo, da bomo kot smo bili doslej, tudi v bodoče »žarišče prosvete, steber jugoslovanskega nacionalizma in pobuda za vsalepa stremeljenja v bodočnosti Jugoslavije«.

Vse svoje moči bomo posvetili delu v dobrobit mladine, naroda in države. — Mladino bomo vzgajali v spoznavanju vseh nazorov, ki jih je moral prestopiti naš kralj, da je dovedel narod in državo do višine, ki daje najboljše jamstvo, da smemo zreti brezskrbno v bodočnost.

Naj živi Nj. V. kralj Aleksander I!

Naj živi visoki kraljevski dom!

— ž.

Naša vas in učiteljstvo

V zadnjem času je postala vas središče, krog katerega se je nakopičilo polno neresenih sodobnih vprašanj, poleg vprašanj pa tudi ljudi z različnimi naslovi in nameni. — Menda je vse ljudi obšla neka ginjenost, neka nenadna ljubezen do trpečega ljudstva, saj drugače si ni mogoče tolmačiti krščanske ljubezni s tiste strani, ki je že od nekdaj ni poznala ali pa jo je kovala samo v besedah. Prav je, da se je družba spomnila, da je vas tista osnova, odkoder raste ljudsko življenje. Mogoče je tudi to spoznanje le ukazana moda, ljudje se bodo začeli ponášati s tem, da so s kmetov doma, kakor jih je bilo včasih tega sram.

Na vsak način se pa vas spreminja. Že dolgo ni več to tista pokrajina, o kateri pojmemo, da je prav lepo res na deželi, ni več zemlja z zelenimi travniki z rožicami in ptički in z zadovoljnim kranjcem. Vedno izpreminjajoče se gospodarstvo in svetovna kriza sta preoblikovala tudi podeželje, idila se je umaknila bridkim podobam. Sto in sto vprašanj bije človeku v obraz: agrarna reforma, alkoholizem, davčna preobremenitev, strokovna neizobraženost, neodločnost, nesamostojnost, politična neorientiranost, zdravstveno stanje, iz vsega tega izvirajoča zadolženost in kdo ve, kaj še vse. Niso vse te stvari posledica trenutne gospodarske stiske, skoraj večina jih ima svoj izvor v neki veliki napaki tega sveta, ki v doglednem času še ne bo rešena. Prav zato se je bati, da bi ne bila gibanja, ki obkrožajo vas, le roka, ki boža, ki pa ne ozdravlja.

Vas še zmeraj čaka. Tista sanjarija o kralju Matjažu se je že tako zarila v slovensko duševnost, da je še zdaj precej ljudi, ki verujejo, da se bo kar nenadoma nekaj izpremenilo, kar tako samo od sebe. Preroki prihajajo in odhajajo. Ljudsko zaupanje je nestalno, če ni za Teboj trdnega in enotnega gospodarskega ogrodja, splahne, kakor je zraslo. Kmet je v bistvu egoist. Tesno je spojen s pojmom lastnine, zato je težko tako prekrasiti njegovo miselnost, da z navdušenjem sodeluje pri skupnem gospodarskem delu. Kjer se pa človeku to posreči, je dosegel mnogo.

Politična doba pred desetletji je razbila vas. Divide et impera! Vsako geslo je bilo dobro, vsaka krinka. Vas se je razbila v dva, tri tabore, mogoče še v več. Trije tabori — enaki ljudje. Vsi enako so vstajali ob zori.

Posebno ukoslovje računskega pouka v narodni šoli

Mnogo se ravno v teh dneh razpravlja o Lavtarjevi metodi računskega pouka. Vse razprave vzbujajo mnogo zanimanja, ker odgovarja Lavtarjev sestav računskega pouka povsem moderni metodi delovne šole in modernemu postopku. Inozemski pedagoški krogi smatrajo in prikazujejo metode, ki jih je Lavtar uporabljal že pred 30 leti, kot novost in najmodernejši pedagoški izum. Doslej so izšle vse Lavtarjeve računice za osnovno šolo, predelane po novem učnem načrtu, do prihodnjega šolskega leta izide tudi računica za višjo narodno šolo, ki bo uporabna za kmetijske, obrtni in trgovski tip višje narodne šole, za kmetisko in gospodinjisko nadaljevalne šole. Pravkar je pa izšlo »Posebno ukoslovje računskega pouka v narodni šoli« od Luke Lavtarja, ki je odobreno od ministrstva prosvete kot učna knjiga pod O. N. br. 33578 od 13. V. 1933. Cena 48 Din. Str. 183.

Knjiga je neobhodno potrebna vsakemu učiteljskemu kandidatu, da se uvede v postopek pri računskem pouku, vsakemu učitelju, da se upoza na Lavtarjevo metodo in pri uporabi računic ter učiteljskim knjižnicam. Vsem pedagogom jo toplo priporočamo.

Danes, ko je minulo skoro 20 let po Lavtarjevi smrti in 30 let po izdajanju njegovih temeljnih računsko-metodičnih del, vidimo v Lavtarju najizrazitejšega pionirja in pobornika pedagoške smeri, ki je zmaga v sodobnem iskanju prave poti za uspešno poučevanje računstva.

Lavtar je bil rojen učitelj-psiholog. Prisluškval je v otroško dušo in je v dolgotrajnem podrobnem delu ustvaril učna navodila, ki so žela splošno priznanje pri vodilnih računskih metodikih.

Poglejmo samo, kako smotrno upošteva glavne ideje stremeljenj delovne šole!

Samodelavnost otrok pri računskem pouku zahteva tudi on v najvišji meri. V tem sega kot izborni poznavalec otroške psihe celo globlje, ko marsikateri sedanjí računskih metodikov. Lavtarju ni samodelavnost le v tem, da otroci pri pouku sami prinašajo naloge, sami ugibajo, sklepajo, izvršujejo itd., ne, Lavtar polaga s svojim, do najmanjših podrobnosti premošljenim učnim postopanjem v otroški duh vse niti računskega spoznavanja za daljšo dobo, tako da otrok po raznih analogijah gleda v učenem poteku mnogo ča-

molili za lepo vreme, pehali se za delom, kleli nad davki in draginjo, pili in sploh živeli, ne da bi bilo med njimi kaj razločka. Narodni voditelji so pa imeli preštet vsak tabor do zadnje glave, ali, da se določneje izrazim: do zadnjega glasu.

Učiteljevo poslanstvo, bridko sicer, ni v nadaljevanju preživetih tradicij. Narava sama zahteva združitev tistega, kar spada skupaj. Stare rane naj se zacelijo. Mesto treh, štirih, umetno ustvarjenih skupin, naj bo ena sama. Morda se bo ta edina skupina izkristalizirala v kako zdravo borbena gibanje, razvoji gre svojo pot. Utegne se pa zgoditi, da bo učiteljstvo znova zamudilo zadnji vlak.

Ljubezen gre skozi želodec. Ljudstvu se najbolj priljubljeni učitelj, ki dela na gospodarskem polju. Po naših vaseh imamo precej gospodarskih ustanov. Prav za prav bi jih morali imenovati tudi politične ustanove, da bi namreč gospodarski položaj v srednje veliki občini zahteval kar po dve, celo tri ustanove iste vrste, tega nikakor ni mogoče razumeti. Divide et impera! Inicijativo za take ustanovitve je dal politični tabor.

Izobraževalni pokret: spet divide et impera! Nešteto društev in odborov, slavnosti in predavanj, ki pa nimajo nič skupnega s slovenskim kmetijskim ljudstvom. Peča pa avba pa škornji in kamižola še daleč ne označujejo kmetstva. To je vse brez načrta in vendar po premošljenem načrtu. To je vse kot podoba neke velike ljudske slavnosti, kjer pa ljudstvo samo gleda iz oddaljenih kotov in se vdano smehlja.

Lahko se pa zgodi, da ta vdanost nekoč izgine. Ljudstvo vodi samo sebe, in prav za prav ne potrebuje odrešenikov. Toda dobra beseda dobro mesto najde. Kdo pa bo toliko jasen in močan, da bo lahko izpregovoril dobro besedo? Duhovnik, ki se umika v cerkev? Meščan, ki se boji vsake izpremembe? Učitelj?

Kdor hoče pokreniti akcijo, ki je kolikor toliko v zvezi z vasio, mora natančno vedeti, kaj hoče. Učitelj ima do take akcije pravico in dolžnost, ne samo po poslanstvu, tudi po mrtvi črki zakona. Vsaka taka akcija pa mora biti naslonjena na natančno izdelan program, kakaj v učiteljskem stanu je bolj kot kje drugod takoj obsojen na neuspeh vsak pokret, ki ne izvira iz čuta dolžnosti do dela samega, ampak ima za gibal kaj drugega, kaj postranskega.

Winkler V.

sa naprej, da najde v novi snovi sličnosti s prejšnjo, da si more potem sam pomagati, in da v njegovem duhu učna snov dozoreva ter naposled dovede do novih učnih podatkov, z Lavtarjem povedano: da pada otroku v naročje kot zrel sad.

Domorodnost uporabnih nalog zajemlje iz stvarnega pouka; vse to Lavtarju ni tuje. Za naloge priporoča, da so v tesni zvezi s stvarnim poukom, da so zajete iz izkustvene kroga otrokovega, ker imajo samo take naloge psihološko upravičenost za stališče računskega pouka v okviru celokupnega pouka.

Lavtar nadalje zahteva, da učenec sam dosti piše, riše, upodablja, torej da se udeležuje sam povsod tam, kjer je to v prid računskemu pouku.

Lavtarju očitajo, da je njegov računski pouk preveč sistematičen in da ima preveč podrobnih stopenj. Meni se vidi, da je baš to njegova vrlina. Računski pouk mora biti strogo sistematičen, videti moramo v njem točno določene stopnje, ki si sledijo kakor verižni členi in pri katerih ne sme biti skokov, če hočemo, da veriga drži. V sistematičnem nanizanju posrednih stopenj, ki izhajajo druga iz druge, je Lavtar mojster. Iz njih se baš zreali njegovo življenjsko delo, ker je vsak korak dobro premošljen, v dolgoletni praksi preizkušen in šele potem sprejet v sistem.

Tudi Lavtarjevi »razvojni obrabci« ne ugajajo vsakemu. Lavtar pa zasleduje z njimi namen, da vzbudi v učenčevem pojmovanju misel, kako prehaja v računstvu konkretna snov v abstraktno, v mehanizem, in kako se računske operacije poenostavijo ter spravljajo na skupno osnovo. Če je učenec videl par takih razvojnih obrabcev, si ustvarja nadaljnje same.

Še mnogokaj bi se moglo povedati o Lavtarjevem delu, vem pa da bo učitelj, ki se bo z vestnim delom v Lavtarjev sistem uvel, uvidel, kaj pomenja Lavtar za razvoj našega računskega pouka, in bo odobral, da se s to izdajo vsaj nekoliko popravi krivica, ki se je Lavtarju storila s tem, da smo na njegova stremeljenja skoro pozabili.

Jaz sem z veseljem zopet enkrat pregledal delo svojega dražjega nekdanjega učitelja in želim le to, da bi se njegova metoda prav kmalu uveljavila tako, kakor to delo res tudi zasluži.